

Š E R M Í Ř S K É P Í S M O

Pavel Plch

Š e r m í ř s k é p í s m o

Záznam šermířských akcí je pro odbornou práci v teorii i praxi šermu velmi důležitý. Má význam v práci trenérů a cvičitelů v přípravě i studiu cvičných úloh, je nutný pro choreografy sestavující šermířské scény, uplatní se v teorii při popisu šermířských akcí a může značně přispět k objektivnímu rozboru sportovních střetnutí. Hodnota záznamu je tím větší, čím je přesnější a přehlednější, protože má sloužit jako prostředek pohotové informace.

Zde uvedený grafický záznam šermu představuje stenogram šermířských akcí, umožňující rychlý a dostatečně přesný zápis šermu různými zbraněmi. Základem záznamu je soustava znaků v podobě stylizovaných zkratek šermířských pohybů, kterými je možno zapsati všechny známé a užívané šermířské akce. Určitou výhodou této soustavy je, že většina znaků vychází z principu příslušného pohybu, takže jsou na první pohled zřejmé každému, kdo ovládá teorii šermu. Další výhodou je nezávislost na řeči, takže zápisu může rozumět šermíř jakékoliv národnosti.

Rychlost grafického záznamu je asi třikrát větší než rychlost slovního stanogramu příslušných akcí a umožňuje tím reportážní záznam sportovního utkání. Názornost a přehlednost záznamu podporuje dobrou orientaci v textu a přispívá k hospodárnému studiu i nácviku šermířských úloh. Při pozorném provedení je grafický záznam šermu jednoznačný a podává spolehlivou informaci zapisovateli i čtenáři.

Šermířské písmo je jeden z vážných kroků v tělesné výchově vedoucí k řešení problému rychlého zápisu pohybu. Má sloužit učitelům i žákům k rychlejšímu a hodnotnějšímu studiu i postupu při výcviku šermu.

System zápisu

1. Zápis šermířské akce píšeme ve tvaru zlomku, v jehož čitateli jsou zaznamenány pohyby jednoho šermíře (levého) a ve jmenovateli pohyby druhého šermíře.
2. Zápis provádíme chronologicky zleva doprava. Pohyby provedené současně zapíšeme nad sebou a pohyby provedené následně zapíšeme vpravo.
3. Základem zápisu jsou znaky pro pohyby nohou. Pohyby zbraně zapisujeme jako indexy u znaků pro pohyby nohou a to: útočné pohyby jako indexy nahoře, obranné pohyby jako indexy dole.
4. Rychlost pohybů a její změny vyjádříme tlakem a stínováním znaků. Zesílení záznamu značí zrychlení pohybu a zeslabení záznamu značí zpomalení akce.
5. Znaky pro zásah píšeme jako doplňky indexu pro útok. Konečné (platné) zásahy píšeme v obou řádcích, jako zásahy dané i obdržené. Trestné zásahy píšeme jen jako zásahy obdržené.
6. Podružný záměr (druhou intenci) vyjádříme v záznamu čerchováním znaků pro pohyby nohou a záměnou indexů. Píšeme tedy pohyby provedené ve druhé intenci tak, že útočné pohyby zbraně umístíme jako indexy dole a obranné pohyby jako indexy nahoře.
7. Při zápisu šermu jednotlivce proti dvěma nebo více soupeřům, píšeme záznam jako partituru, v níž na prvním řádku jsou zachyceny pohyby jednotlivce a na dalších řádcích pohyby protivníků.
8. Šermuje-li šermíř dvěma zbraněmi (kupř. kordem a dýkou), zdvojujeme příslušné indexy tak, že vnitřní indexy značí pohyby pravé a vnější indexy pohyby levé paže.
9. Zápis složité divadelní scény doplňujeme zvláštním plánkem půdorysu čáry šermu, podle níž boj probíhá.

Metodika zápisu

Pomocná linková osnova pro zápis šermu vypadá takto:

Na začátku zápisu samostatných akcí píšeme základní postavení obou šermířů a oddělujeme je krátkou čarou, přetínající dělicí čáru. Podobnou kolmici píšeme při vyznačení přestávky, nebo při oddělení nesouvisejících akcí.

Indexy, značící pohyby zbraně, píšeme nad spojnicí horních okrajů základních znaků při zápisu útočných pohybů a pod spojnicí dolních okrajů při zápisu obranných pohybů.

Zápis pohybů, které se nemění, neopakujeme, ani nevyznačujeme jejich trvání. Postoje a polohy zbraně, uvedené v základním postavení, nebo zapsané v průběhu akce, považujeme za nezměněné, pokud nejsou nahrazeny jinými znaky.

Šermuje-li některý šermíř levou rukou, píšeme jeho základní postavení obráceně. V dalším záznamu však píšeme všechny znaky normálně, jako u šermíře, šermujícího pravou rukou.

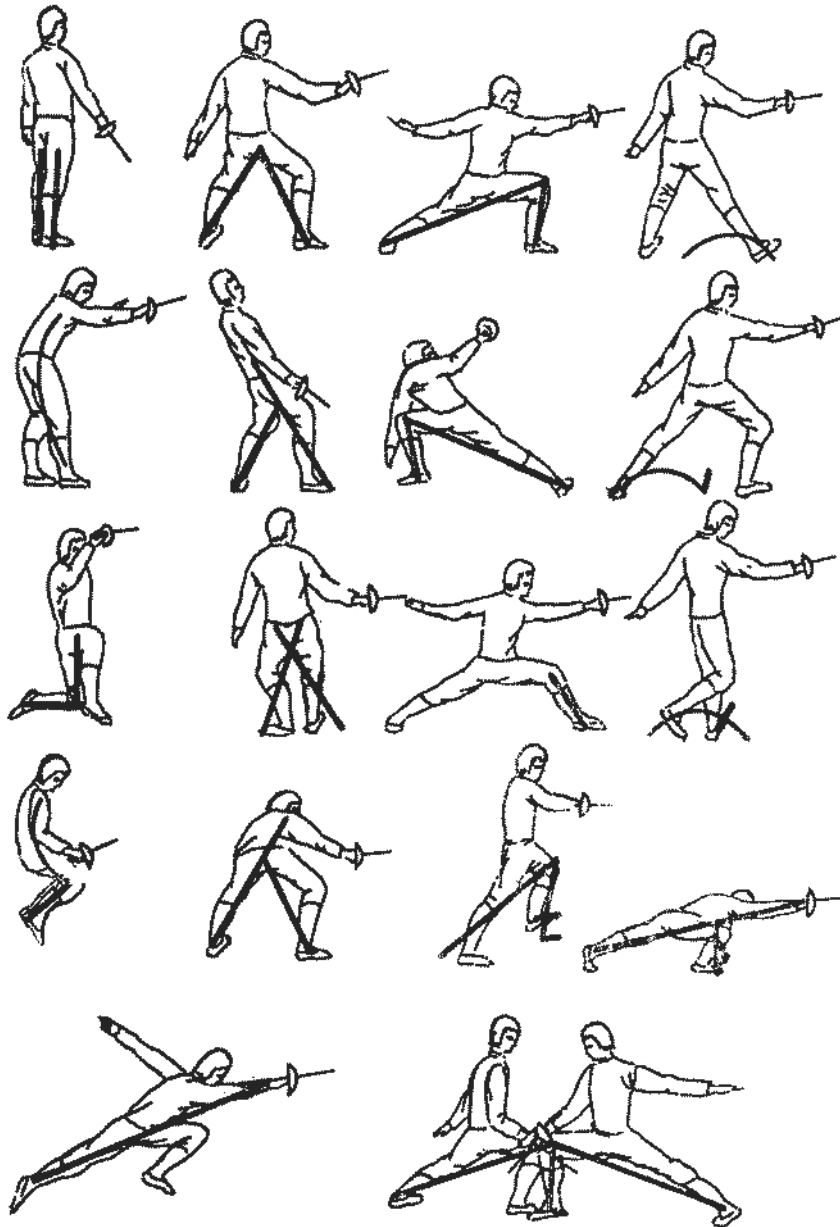
Při záznamu duelu píšeme v horním řádku akce šermíře, který je vlevo od zapisovatele a akce pravého šermíře zapisujeme v dolním řádku. Znaky v obou řádcích píšeme stejně.

Při rychlém zápisu zaznamenáváme nejprve akci útočníka. Obranné akce píšeme po záznamu útočných akcí, pokud jsou nutné k zachycení průběhu střetnutí.

Probíhá-li šermířská akce pravidelně, stačí obvykle k jejímu záznamu zápis pohybů šermíře, který má iniciativu.

Při čtení zápisu sledujeme oba řádky současně a akce, psané více vlevo, čteme napřed. U znaků psaných nad sebou, čteme napřed akci, která má právo.

Výběr znaků

Znaky pro pohyby nohou

základní znaky

=	sraz
>	střeh
∟	výpad
∪	posun
∪	předskok
∪	odsun
∪	odskok
↗	fleš
≡	běh

kombinace

∟	batinando
∟	ballestra
∟	radoppio
∟	prodloužení výpadu
∟	odskok a výpad
↗	výpad a fleš
∟	navalování
∟	inguartata
∟	passato sotto

Doplňky pro divadelní šerm

∟	předkrok
∟	zákrok
∪	úhyb tělem
∟	klek
∟	sed
∟	leh
∟	pád
∟	obrat
∟	otočka
∟	převal

∟	výměna míst
∟	běh a výpad
∟	výpad vzad
∟	levý výpad
∟	výpad stranou
>	levý střeh
∟	čelný střeh
∟	pád s kotoulem
∟	výskok s otočkou
>	střeh levou nohou

Znaky pro pohyby zbraně

0	střeh	∪	výhyb
—	vbodnice	o	kružný výhyb
1,2...8	kryty, výzvy	∫	zálud
④, ⑦...	kružné kryty	∩	dvojitý zálud
1,2...V	přímé útoky	∫	složený zálud
④...⑦	máchy	>	střih
•4	odraz (kvartou)	†	předbod, předsek
4	vazba (kvartou)	†	záraz (kvartou)
4	přetlak (kvartou)	7	předbod záludem
2, 8	vmyk	8	hra čepelí, příprava

Značení zásahů

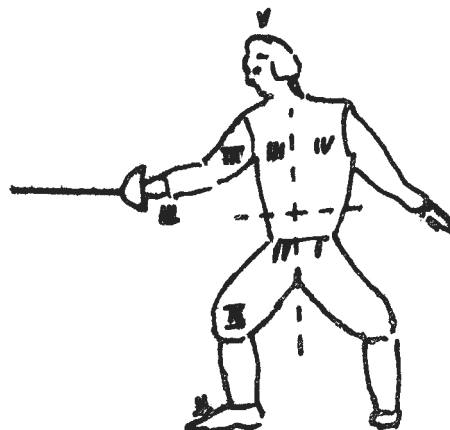
●	platný zásah	o	neplatný zásah
! ●	trestný zásah	•o	krátký útok
† ●	zásah za ústupu	8	passé (mimo)
▲ ●	zásah za navalování	6	plaque (přiloženo)

Doplňky pro divadelní šerm

†	pozdrav	*	tasení zbraně
5, 4 2, 3	dvojitě kryty	≡*	skrytí zbraně
V, IV 4, III	dvojitě útoky	+	podání zbraně
2-4	přenosy (ze 2 do 4)	†	hození zbraně
41	přenos s odsmykem	†	blokování zbraně
x	odzbrojení	†	držení rukou
→	odhození soka	3)	pohroz (na hlavu)

Znaky pro pohyby nohou

- I vnitřní spodní část
- II vnější spodní část
- III vnější vrchní část
- IV vnitřní vrchní část
- V hlava
- X záda

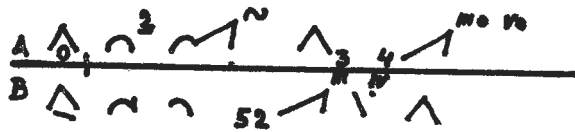

Úprava znaků pro přesný zápis

∧	úzký střeh	↙	krátký výpad
∧	hluboký střeh	↘	dlouhý výpad
×	zkřížený střeh	↗	předkloněný výpad
λ	zakloněný střeh	↖	prodloužený výpad
∧	předkloněný střeh	↗	zrychlený výpad
∩	střeh na posl. metru	↘	rychlý výpad
∩	vystoupení z planše	↗	fleš během
∩	krátký posun	↘	fleš vpravo
∩	dlouhý odsun	↗	fleš vlevo
∩	úhyby tělem	↘	fleš s pádem
—	pád vpřed	↖	levý výpad stranou
—	pád vzad	↗	výpad s otočkou
—	pád stranou	↖	kruhová výměna míst
—	pád s kotoulem	→	odstrčení soka
•	bod šavlí	↖	odzbrojení odrazem
⊙	kružný odraz	↗	odzbrojení úchopem

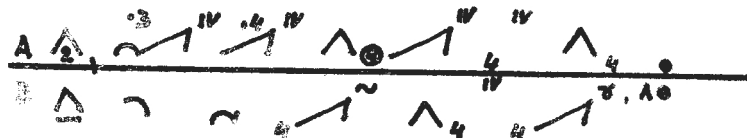
Příklady zápisu

šavle:

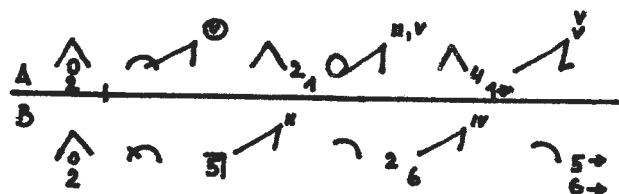
- Popis: A - střeh, B - střeh, dolní vbodnice.
 A - posun, vazba sekundou,
 B - odsun,
 A - s balestrou zálud hlava-bok,
 B - odskok, kryt kvintou, a sekundou, odsek na paži s výpadem,
 A - návrat na střeh, kryt tercií bez odvěty,
 B - obnova útoku bodem na prsa, s prodloužením výpadu
 A - kryt kvartou ve střehu a s výpadem sek na paži a rimesa sekem na hlavu - oba seky zasahují,
 B - návrat na střeh bez krytu.

fleret:

- Popis: A - střeh, sekonda, B - střeh, horní vbodnice.
 A - posun, odraz tercií a s výpadem bod na prsa,
 B - odskok bez krytu,
 A - obnova útoku odrazem kvartou a bodem na prsa s radoppiem,
 B - odsun, kryt kvartou a odbod jednoduchým záludem s výpadem,
 A - návrat na střeh, kryt kružnou kvartou a odbod na prsa s výpadem,
 B - návrat na střeh, kryt kvartou a odbod na prsa ve střehu.
 A - kryt kvartou ve výpadu a odbod na prsa,
 B - kryt kvartou ve střehu a odbod vmykem a výpadem,
 A - kryt kvartou s návratem na střeh, bez odbodu,
 B - obnova útoku stříhem, který dochází.

kord + dýka:

- Popis:
- A - střeh; střeh kordem, sekonda dýkou
 - B - střeh; střeh kordem, sekonda dýkou.
 - A - s předkrokem a výpadem mách na hlavu kordem,
 - B - zákrok a kryt útoku kvintou kordem, přenos s odsmykem a s výpadem útok do boku kordem,
 - A - s návratem na střeh kryt útoku sekundou kordem, přebrání krytu dýkou (primou), otočka s výpadem a útok do boku kordem
 - B - s odskokem kryt útoku sekundou (kordem),
 - A - rimesa sekem na hlavu ve výpadu,
 - B - kryt sokovy rimesy dýkou (sextou) a odbod na prsa s výpadem,
 - A - návrat na střeh s krytem sokova bodu kordovou kvartou, přebrání krytu dýkou s odhozem sokova kordu a s levým výpadem zdvojený útok oběma zbraněmi na hlavu.
 - B - kryt útoku oběma zbraněmi s odskokem do střehu a odhození soka.

- - - -